

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken bestond bij enkele fracties de behoefte de Minister van Buitenlandse Zaken enkele vragen en opmerkingen voor te leggen inzake zijn brief d.d. 20 augustus 2018 houdende de geannoteerde agenda van de informele Raad Buitenlandse Zaken/Gymnich van 30–31 augustus 2018 (21 501-02, nr. 1900). Tevens is voor dit Schriftelijk Overleg geagendeerd het verslag van de Raad Buitenlandse Zaken van 16 juli 2018 (Kamerstuk 21 501-02, nr. 1898).

De voorzitter van de commissie,
Pia Dijkstra

De griffier van de commissie,
Van Toor

Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken van 30–31 augustus 2018 en het verslag van de Raad Buitenlandse Zaken van 16 juli 2018. De leden van de VVD-fractie hebben hierbij nog enkele vragen en opmerkingen.

Ook de leden van de PVV-fractie hebben enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de informele Raad Buitenlandse Zaken/Gymnich van 30–31 augustus 2018. Zij hebben naar aanleiding hiervan nog enkele vragen aan de Minister van Buitenlandse Zaken.

De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken van 30–31 augustus 2018 en het verslag van de Raad Buitenlandse Zaken van 16 juli 2018. Ze hebben hierover nog enkele vragen en opmerkingen.

Iran

De leden van de VVD-fractie zijn blij te vernemen uit de geannoteerde agenda dat Nederland zich blijft inzetten om blijvende aandacht te vragen voor de aanhoudende zorgen over de rol van Iran in de regio, het Iraanse ballistische raketprogramma en de mensenrechtensituatie in Iran. De leden van de VVD-fractie willen graag weten in welke mate Iran economisch zal moeten profiteren om gebonden te blijven aan de non-proliferatieaspecten van het Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA).

De leden van de PVV-fractie blijven van oordeel dat instandhouding van de «nuclear deal» (JCPOA) met Iran geen goede zaak is en steunen het beleid van de regering en de EU dan ook niet. De «aanhoudende zorgen» die het kabinet zelf uitspreekt over «de rol van Iran in de regio, het Iraanse ballistische raketprogramma en de mensenrechtensituatie in het land» zijn naar de mening van deze leden meer dan voldoende reden om geen vertrouwen te hebben in de intenties van het Iraans regime. Integendeel, zij steunen het beleid van president Trump om Iran de duimschroeven aan te draaien.

De leden van de fractie van de ChristenUnie lezen in de geannoteerde agenda dat het kabinet de Europese inzet blijft steunen om het JCPOA zoveel mogelijk in stand te houden en ervoor te zorgen dat Iran er economisch van kan blijven profiteren. Deze leden hebben hier begrip voor, maar vragen zich af of het besluit van Nederland om twee Iraanse diplomaten uit te zetten nog van invloed is op de verhouding met Iran. Dit is immers een niet alledaagse stap die de Minister niet zonder zwaarwegende reden heeft genomen. Welke gevolgen moet deze stap hebben voor de verdere verhouding met Iran, willen deze leden van de Minister weten. Wat is eigenlijk de reden om niet bekend te maken waarom deze diplomaten zijn uitgezet, vragen de leden van de ChristenUnie zich af. Eerder zijn Russische diplomaten uitgezet en daarover is de Minister wel open geweest.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vinden het zeer terecht dat het kabinet aandacht zal blijven vragen voor de aanhoudende zorgen over de rol van Iran in de regio, het Iraanse ballistische raketprogramma en de mensenrechtensituatie in het land. Zij vragen zich af hoe dit zich vertaald

heeft in de lopende besprekingen over het JCPOA en vooral hoe Iran hierop reageert.

Ontwikkelingen Midden-Oosten

De leden van de VVD-fractie hebben kennis genomen van de woorden van de Minister van Buitenlandse Zaken over de huidige stand van zaken van het Midden-Oosten vredesproces. De genoemde leden willen weten in hoeverre de Minister de mening deelt dat de raketaanvallen vanuit Gaza, uitgevoerd door Hamas, en de daarop volgende bombardementen van het Israëlische leger niet vallen onder de noemer beschietingen over-en-weer. Daarnaast willen de leden van de VVD-fractie weten of het gebruik van brandende vliegtuigen om natuurbranden te veroorzaken onder terrorisme valt.

De Minister stelt in de geannoteerde agenda dat het van belang is dat Israëlische restricties op het verkeer van goederen en personen van en naar Gaza verlicht worden. Deelt de Minister hiermee de mening van de Egyptische Minister van Buitenlandse Zaken Shoukry dat Israël diens verantwoordelijkheden bij de grensovergangen Erez en Kerem Shalom moet nemen? De leden van de VVD-fractie willen weten of sinds de start van de demonstraties in Gaza begin mei de aan-en afvoer van hulpgoederen door de grensovergangen en in het bijzonder Kerem Shalom tot stilstand is gekomen of aanzienlijk is verminderd. Is daarnaast sprake van schade aan de grensovergangen en in het bijzonder Kerem Shalom vanwege de brandstichting door Gazaanse demonstranten? Daarnaast willen genoemde leden weten of de grensovergang Kerem Shalom wordt voorzien van een zonnewering om laden en lossen beter mogelijk te maken? Op welke wijze is dit gefinancierd? De leden van de VVD-fractie willen weten hoe het staat met het bestand dat de Israëlische regering met Hamas probeert overeen te komen. Wat kan de Minister de Kamer vertellen over de ontmoeting tussen de Israëlische Minister van Defensie en zijn ambtsgenoot uit Qatar?

De leden van de PVV-fractie beschouwen het Midden-Oosten vredesproces als het trekken aan een dood paard. Het bereiken van een (tijdelijk) staakt-het-vuren tussen Israël en de terroristen in Gaza, laat staan het bereiken van een duurzame vrede, is een onmogelijke opgave. De Palestijnse leider Abbas heeft aangegeven dat hij de onderhandelingen tussen Israël en Hamas niet ondersteunt. Integendeel, hij heeft de Palestijnen opgeroepen om verder te zorgen voor «flames on the ground», hetgeen niet anders kan worden uitgelegd dan een aanmoediging om door te gaan met brandstichting en andere vormen van geweld. Vermelding verdient ook de onafhankelijke positie van Islamic Jihad in de Gazastrook, die zich niets gelegen laat liggen aan Hamas of de PLO. Deze leden vernemen graag hoe het kabinet denkt verzoeningsgesprekken tussen Fatah en Hamas te kunnen bevorderen.

Anders dan het kabinet zijn de leden van de PVV-fractie van mening dat «verlichting van Israëlische restricties op verkeer van goederen en personen» tussen Israël en de Gazastrook niet wezenlijk zal kunnen bijdragen aan het verbeteren van de leefomstandigheden en verlichting van de humanitaire nood in de Gazastrook. Ook het herstel van de infrastructuur en de economische ontwikkeling van de Gazastrook zijn naar de mening van deze leden niet primair afhankelijk van verlichting van de genoemde restricties. Deze leden wijzen er op dat de Israëlische restricties niet gelden voor humanitaire hulp door bonafide organisaties. Maar vooral zijn de leden van de PVV-fractie van mening dat alleen bescherming van de bevolking van Gaza tegen Hamas en andere terroristische organisaties tot een wezenlijke verbetering van de situatie in

de Gazastrook kan leiden. Deze leden vragen het kabinet dan ook om een inzet langs die lijn in plaats van het de facto erkennen van terroristische organisaties.

De leden van de fractie van de ChristenUnie lezen met instemming dat de Minister in zijn gesprek met zijn Egyptische collega Shoukry ook de grensovergang met de Gazastrook aan de orde heeft gesteld. Is de Minister het met deze leden eens dat het feit dat ook Egypte normaal grensverkeer met de Gazastrook zeer beperkt, bijdraagt aan de slechte humanitaire situatie van de Gazastrook? Heeft de Egyptische Minister aangegeven wat de reden is om deze grens dicht te houden? De leden van de ChristenUnie zien eigenlijk geen goede redenen voor de opstelling van Egypte, aangezien Egypte niet, zoals Israël, door het Hamasbewind bestreden wordt vanuit de Gazastrook. De leden van de ChristenUnie vragen zich dan ook af of het niet meer in de rede ligt om juist aan Egypte te vragen het grensverkeer te versoepelen, aangezien het Hamasbewind geen strijd voert tegen Egypte en de staat Egypte ook erkent. Volgens deze leden zou grensverkeer via de grens met Egypte tot verlichting van de humanitaire situatie in de Gazastrook kunnen leiden en daarmee ook tot vermindering van de spanningen met Israël. Als gevolg daarvan zou dan ook het verkeer via de grensovergangen met Israël weer kunnen toenemen. Naar de mening van deze leden zou dit niet afdoen aan de verantwoordelijkheid van Israël. Is de Minister het daarmee eens en is hij bereid zijn Europese collega's ertoe op te roepen om in Europees verband er bij Egypte op aan te dringen de grens met de Gazastrook zoveel mogelijk open te houden?

Trans-Atlantische relaties

De leden van de PVV-fractie zijn van mening dat het kabinet alles op alles moet zetten om een goede relatie met de VS te bereiken. Zij vragen het kabinet daarom te werken met realistische acceptatie van door president Trump terecht aan de orde gestelde Amerikaanse belangen. Het kabinet dient zich daarbij sterk te maken voor Nederlandse belangen (en niet de zgn. «Europese belangen») en in overleg met de VS te streven naar goede deals voor beide partijen.

De leden van de D66-fractie constateren dat de Trans-Atlantische relaties onderwerp van gesprek zijn, in het licht van sommige verschillen van inzicht tussen de Europese Unie (EU) en de Verenigde Staten (VS) over de wijze waarop huidige internationale vraagstukken moeten worden aangepakt. De genoemde leden willen in dit verband graag wijzen op de recente NAVO-top in Brussel. De genoemde leden hebben namelijk vernomen dat de president van de VS tijdens deze NAVO-top heeft gedreigd uit de NAVO te stappen, indien andere NAVO-landen niet bereid zijn hun nationale Defensie-uitgaven te verhogen. Kan de Minister aangeven of de president van de VS inderdaad heeft gedreigd uit de NAVO te stappen? Zo ja, kan de Minister ook aangeven wat de precieze argumentatie voor dit dreigement was, dan wel wat de eis was van de president van de VS? Kan de Minister tevens uiteenzetten wat de officiële reactie van Nederland hierop is, en hoe andere NAVO-lidstaten hebben gereageerd?

Versterking multilateralisme

De leden van de PVV-fractie steunen een pleidooi van het kabinet voor een «EU Global Human Rights Sanctions Regime» niet. Voor de EU is wat deze leden betreft geen enkele rol op het terrein van buitenlands beleid weggelegd. Het belang van Nederland mag niet ondergeschikt worden gemaakt aan andere belangen.

Digitalisering

De leden van de PVV-fractie zijn verbaasd over de weinig geruststellende inzet van het kabinet als het gaat om de vrijheid van meningsuiting en de persvrijheid. Deze leden zijn van oordeel dat «aanpak tegen desinformatie» uitsluitend dient te geschieden door het voeren van een vrij debat tussen en vrije informatieverstrekking aan de burgers in ons land. Dat de pers daarbij een rol speelt moge vanzelf spreken. Bemoeienis van Brusselse ambtenaren dient achterwege te blijven. De leden van de PVV-fractie vragen het kabinet om in te zetten op opheffing van EUvsdisinfo, zijnde een bureaucratische uitwas die overigens regelmatig lijkt te goochelen met aannames en veronderstellingen. In ieder geval zijn deze leden niet gediend van welke beperking dan ook door de overheid van de vrijheid van meningsuiting en van de persvrijheid. Alleen in geval van aanzetten tot geweld dient daartegen strafrechtelijk te worden opgetreden. De voorgenomen inzet van het kabinet om in het gesprek met de bewindslieden uit de andere Europese landen over desinformatie slechts «aandacht te vragen» voor de vrijheid van meningsuiting en persvrijheid is volgens de leden van de PVV-fractie onvoldoende. Deze leden zijn van mening dat het kabinet pal moet staan voor de vrije meningsuiting en de persvrijheid en in dat gesprek dient aan te geven dat daarover geen compromis mogelijk is.

Venezuela

In het verslag van de Raad Buitenlandse Zaken van 16 juli 2018 lezen de leden van de fractie van D66 dat aansluitend aan de Raad Buitenlandse Zaken op 16 en 17 juli de tweedaagse bijeenkomst van Ministers van Buitenlandse Zaken van de EU en CELAC (*Comunidad de Estados Latinoamericanos y Caribeños*; de gemeenschap van Latijns-Amerikaanse en Caribische staten) plaatsvond. Tijdens die bijeenkomst is ook «de nodige aandacht» aan de ontwikkelingen in Venezuela besteed. Kan de Minister dit nader uiteenzetten? Zijn er concrete afspraken gemaakt, bijvoorbeeld over de opvang van vluchtelingen en/of andere bijstand? Zo nee, waarom niet? Zo ja, kan de Minister die afspraken uiteenzetten?

Kan de Minister tevens ingaan op de recente ontwikkelingen, namelijk dat de landen in de regio zoals Brazilië, Ecuador en Peru hun grenzen (tijdelijk) sluiten voor Venezolaanse vluchtelingen? Is de Minister gezien deze ontwikkelingen bereid om landen die wél Venezolaanse vluchtelingen op te vangen, extra bij te staan? Zo nee, waarom niet? Kan de Minister tegelijkertijd uiteenzetten wat hij wel en niet tot de verantwoordelijkheid van het Koninkrijk der Nederlanden vindt behoren inzake de Venezolaanse (vluchtelingen)crisis?

Tot slot op dit onderwerp wijzen de leden van de fractie van D66 op de zaak in Curaçao waar een Venezolaanse vluchteling, een sergeant van de Nationale Garde van president Maduro, een verzoek tot politiek asiel heeft ingediend. Kan de Minister aangeven of deze vluchteling in aanmerking komt voor politiek asiel en wat de argumentatie daarvoor is? Klopt het dat uitzetting van deze Venezolaan in strijd is met het Mensenrechtenverdrag en dat hiervan dus geen sprake kan zijn? Is de Minister, gezien zijn verantwoordelijkheid binnen de Rijksministerraad, bereid om de autoriteiten in Curaçao bij te staan inzake het verzoek van de Venezolaan tot politiek asiel? En is de Minister bereid de Kamer op de hoogte houden van de ontwikkelingen in deze zaak?

Oostenrijks Voorzitterschap EU

De leden van de D66-fractie merken op dat Oostenrijk in de tweede helft van 2018 het Voorzitterschap van de EU op zich neemt. Dit is een relevant gegeven, gezien de vele nauwe banden die er bestaan tussen Oostenrijk en Rusland. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de samenwerkingsovereenkomst tussen de Oostenrijkse regeringspartij FPÖ en de Russische regeringspartij Verenigd Rusland. Ook de aanwezigheid van de president van Rusland bij de bruiloft van de Oostenrijkse Minister van Buitenlandse Zaken geeft blijk van deze nauwe banden op regeringsniveau. Kan de Minister aangeven hoe hij dit duidt? Deelt hij de mening van Oostenrijkse parlementsleden dat je niet meer neutraal bent wanneer je Poetin uitnodigt op je bruiloft? Is de Minister het met de leden van de D66-fractie eens dat gezien deze feiten Oostenrijk niet kan optreden als bemiddelaar tussen Rusland en de EU, noch tussen Rusland en Oekraïne?

Libië

In het verslag van de Raad Buitenlandse Zaken van 16 juli lezen de leden van de ChristenUniefractie met instemming dat Nederland daar ten aanzien van het onderwerp migratie en de situatie in Libië het belang heeft benoemd van een toekomstbestendig en geïntegreerd beleid met betrekking tot migratie. In dit verband vragen deze leden een reactie van de Minister op het Clingendael-rapport *A Line in the Sand* dat stelt dat de inspanningen om in een land als Niger economische alternatieven te bevorderen ernstig achterblijven bij de maatregelen om migratie te beteugelen.¹ Is de Minister het met deze leden eens dat een geloofwaardig Europees migratiebeleid ondergraven wordt als deze discrepantie blijft bestaan? Ziet hij hierin ook redenen om bij zijn Europese collega's aan te dringen op het waarmaken van een geïntegreerd beleid?

¹ https://www.clingendael.org/sites/default/files/2017-10/Roadmap_for_sustainable_migration_management_Agadez.pdf, p. 4.